

FRÁSÖGN

af fundi þingmannanefndar um norðurskautsmál í Murmansk 19. september 2013

Af hálfu Íslandsdeildar þingmannanefndar um norðurskautsmál sótti fundinn Jón Gunnarsson, formaður, auk Örnú Gerðar Bang ritara. Helstu mál á dagskrá voru norðurslóðastefna Rússlands og umhverfismál, samgöngur á norðurslóðum og samstarf varðandi menntun og rannsóknir á svæðinu.

Fyrsta mál á dagskrá var kynning Anton Vasiliev, sendiherra Rússlands varðandi alþjóðlegt samstarf á norðurslóðum, varðandi norðurslóðastefnu Rússlands. Vasiliev lagði áherslu á mikilvægi hafréttarsáttmála Sameinuðu þjóðanna (UNCLOS) sem grunnsamkomulags varðandi málefni norðurslóða. Í stefnu Rússlands er megin áhersla lögð á auðlindamál, frið á norðurslóðum, opnun nýrra siglingaleiða og félags- og umhverfismál. Vasiliev sagði norðurslóðir til fyrirmyndar varðandi friðsamlegt og gott samstarf fyrir önnur og óstöðugri svæði í heiminum. Þá fullyrti hann að ekki væru neinar útistandandi deilur á svæðinu sem ekki væri hægt að leysa á friðsamlegan hátt. Núverandi hervæðing á norðurslóðum væri eðlileg í ljósi meiri opunar á svæðinu með nýjum skipaleiðum og auknu aðgengi að náttúruauðlindum. Auknar öryggisráðstafanir séu vegna aukinnar starfsemi á svæðinu og beinist ekki gegn nágrannaríkjum. Þá taldi hann ekki þörf fyrir hernaðarbandalag á norðurskautssvæðinu. Jafnframt benti hann á mikilvægi svæðasamstarfs og nefndi Norðurskautsráðið sem mikilvægasta vettvanginn í því sambandi.

Þá kynnti Olga Shilkina, forstöðumaður viðskiptasviðs hjá efnahagsráðuneyti Múrmansk, helstu áherslur varðandi efnahagsmál á norðurslóðum og viðskiptatækifæri. Hún dró fram helstu atriði stefnu Rússlands í norðurslóðamálum sem samþykkt var árið 2008 og nær til ársins 2020. Hún sagði áherslu vera lagða á viðskiptatækifæri í stefnunni og verkefni tengd því væru vel á veg komin hjá efnahagsráðuneytinu. Enn fremur kynnti Maksim Shingarkin, varaformaður nefndar um náttúruauðlindir, umhverfismál og vistfræði, helstu atriði varðandi umhverfisöryggi þegar kæmi að nýtingu náttúruauðlinda. Hann sagði að með hopun hafíss hafi aðgengi að náttúruauðlindum batnað og aukin starfsemi hafi í för með sér aukna áhættu og líkur á slysum á norðurslóðum. Rússnesk stjórnvöld vilji læra af reynslu annarra þjóða og tileinka sér nýjustu tækni til að koma í veg fyrir umhverfisslys og auka öryggi. Hann taldi mikilvægt að norðurskautsríkin settu sér áþekkar reglur og mælikvarða varðandi norðurslóðir og greindi frá náttúruverndarlöggjöf Rússa varðandi nýtingu auðlinda og verndarsvæði. Hann sagði alþjóðlegt samstarf til verndar náttúru norðurslóða algjört forgangsmál. Þá lagði hann til að komið yrði á sameiginlegum umhverfisreglugerðum og mælikvörðum fyrir allt norðurskautssvæðið og einnig varðandi viðskiptaþróun á svæðinu.

Þá tók til máls Fedor Schweitzer, aðstoðarráðherra auðlinda og umhverfis hjá Múrmansk umdæminu, og kynnti verkefni til að minnka áhrif efnahagslegra aðgerða á umhverfi norðurslóða. Hann sagði að byrjað væri að vakta andrúmsloftið á iðnsvæðum í Múrmansk og að eftir nokkur ár yrðu öll iðnsvæði í umdæminu vöktuð. Enn fremur kynnti Vladimir Platonov, framkvæmdastjóri hafnarmála skipulagsgerð á höfnum svæðisins með aukinni skipaumferð sjónum. Höfnin í Múrmansk er stærsta höfnin norðan heimskautsbaugar, hún er nálægt í viðskiptamörkuðum og býr yfir góðum samgönguæðum til annarra iðnsvæða í Rússlandi. Þá er Múrmansk einnig aðalhöfn rússnesku ísbrjótanna og hafa vöruflutningar aukist mikið á svæðinu á undanförunum árum. Verið er að skipuleggja tíu björgunarmiðstöðvar sem verða opnaðar á svæðinu á næstunni, sú fyrsta eftir fáeinna vikur.

Jafnframt hélt Elenda Tikhonova, starfandi ráðherra efnahagsþróunar í Múrmansk, erindi um landamærasamstarf við Finnland og Noreg. Hún sagði landamærasamstarfið við Barentshaf afar mikilvægt og síðustu 25 árin hafi verið unnið að auknu trausti og sameiginlegum verkefnum

með áherslu á viðskiptaþróun. Þá veitir Schengen-samingurinn íbúum sem búa innan 30 km svæðis frá landamærum Rússlands og Noregs leyfi til að ferðast án vegabréfsáritunar milli landanna og dvelja í allt að 15 daga.

Því næst ræddu nefndarmenn um þriðju drög að skýrslu nefndarinnar um viðskiptaþróun á norðurslóðum og lögðu til viðbætur og breytingar. Lagt var til að skýrslan hefði sérstakan kafla um sjálfbærni og aukin áhersla yrði lögð á orkumál. Þá voru nefndarmenn sammála um að auka þurfi þátt mannlífisþróunar til muna. Í framhaldinu var fjallað um undirbúning næstu ráðstefnu nefndarinnar sem haldin verður í Whitehorse, Kanada 9.-11. september 2014. Kanadíski þingmaðurinn Leef upplýsti fundinn um undirbúning ráðstefnunnar. Nefndarmenn lögðu til helstu umræðuefni dagskrárinnar og voru þau m.a. sjálfbær þróun, ábyrg notkun auðlinda, almennir umhverfismælikvarðar og góðir stjórnhættir. Þá bauð kanadíski þingmaðurinn Bevington sig fram sem skýrsluhöfund um sjálfbæra þróun og voru nefndarmenn beðnir um að senda framkvæmdastjóra nefndarinnar hugsanleg nöfn að fyrirlesurum fyrir ráðstefnuna. Enn fremur var tekin ákvörðun um að fresta kosningu varaformanns nefndarinnar til næsta fundar sem haldinn verður í Ottava 24. febrúar 2014.

Næsta mál á dagskrá fjallaði um starfsemi þingmannanefndarinnar og málefni norðurskautsins innan einstakra aðildarríkja hennar. Julianne Henningsen, fulltrúi Grænlands á danska þinginu, sagði makrílstofninn vera að dreifa sér og að Grænland vilji taka þátt í samningaviðræðum varðandi veiðar á honum. Um 90% af útflutningi frá Grænlandi sé fiskur en verið sé að skoða aðra valkosti sem vegið geti upp á móti fiskveiðunum. Þá séu Grænendingar að ræða það hvort þeir eigi að halda áfram að vera aðilar að Alþjóðahvalveiðiráðinu. Jón Gunnarsson sagði nefndarmönnum frá niðurstöðum þingkosninganna á Íslandi og áherslum nýrrar ríkisstjórnar þar sem norðurskautsmálum er gert hátt undir höfði. Þá greindi hann frá ráðstefnu um orkumál á norðurslóðum sem haldin verður á Akureyri 8. - 10. október 2013.

Morten Høglund, formaður nefndarinnar sagði frá niðurstöðum þingkosninganna í Noregi sem fram fóru 9. september 2013. Hann gaf ekki kost á sér til endurkjörs og er þetta síðasti fundurinn sem hann mun sitja sem formaður nefndarinnar, en hann mun taka við stöðu sem sérstakur ráðgjafi varðandi norðurskautsmál hjá utanríkisráðuneyti Noregs. Einnig kynnti Ledkov, fulltrúi RAIPON (Russian Association of Indigenous Peoples of the North) starfsemi og helstu verkefni samtakanna sem eru eins konar regnhlífarsamtök frumbyggja á norðurslóðum í Rússlandi. Helstu áherslur samtakanna eru að bæta lífskjör frumbyggja á svæðinu og vernda hagsmuni og menningu þeirra.

Nefndin samþykkti yfirlýsingu þar sem hvatt er til þess að Kanada og Evrópusambandið (ESB) finni laust á deilu sinni varðandi áheyrnaraðild ESB að Norðurskautsráðinu. Þá var ákveðið að komið yrði á fót vinnuhópi þar sem skoðað yrði hvernig mögulegt væri að koma á sameiginlegum umhverfisstöðlum. Rússneska Dúman mun hefja starf vinnuhópsins og leggja til vinnuframlag og upplýsa nefndarmenn um framgang verkefnisins á næstunni.

Nýr formaður nefndarinnar, Sara Olsvig, þakkaði Morten Høglund fyrir formennsku hans í nefndinni og óskaði honum velfarnaðar í nýju starfi. Næsti fundur þingmannanefndarinnar verður haldinn í Ottava 24. febrúar 2014. Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.arcticparl.org.
